

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Кафедра конституційного права та галузевих дисциплін

07-02-124М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни «Ядерне право»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Право»
спеціальності 081 «Право»
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою з якості
ННП
Протокол № 3 від 15.10.2024 р.

Рівне – 2024

Методичні вказівки до практичних занять та виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Ядерне право» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Право» спеціальності 081 «Право» денної та заочної форми навчання. [Електронне видання] / Дуліба Є. В. – Рівне : НУВГП, 2024. – 21 с.

Укладач: Дуліба Є. В., д.ю.н. професор, професор кафедри конституційного права та галузевих дисциплін.

Відповідальний за випуск: Міщук І. В., к.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного права та галузевих дисциплін.

Керівник групи забезпечення спеціальності 081 «Право»

Міщук І. В.

© Є.В. Дуліба, 2024

© НУВГП, 2024

ЗМІСТ

1. Передмова.....	4
2. Тематика практичних занять	7
3. Контрольні заходи та засоби діагностики.....	7
4. Критерії та шкала оцінювання.....	7
5. Плани практичних занять.....	9
6. Завдання для ІДЗ.....	16
7. Рекомендовані підручники та навчальні посібники.....	17

ПЕРЕДМОВА

Метою вивчення дисципліни «Ядерне право» є набуття студентами теоретичних знань та практичних навичок у галузі ядерного права, формування та розвиток умінь аналізувати різні правові питання, що стосуються безпечного, ефективного та надійного використання ядерної енергії, забезпечення ядерної безпеки на основі відповідних міжнародно-правових та національних актів.

Завдання вивчення дисципліни:

- ознайомлення студентів з основними положеннями ядерного права;
- вивчення правових аспектів безпечного, надійного та ефективного використання ядерної енергії;
- розвиток навичок тлумачення та застосування правових норм, пов'язаних з ядерною безпекою;
- формування вмінь ідентифікувати та вирішувати правові питання, що виникають у процесі використання ядерної енергії.

Компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК15. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК19. Здатність мобілізувати ресурси, організувати та планувати власну діяльність

ЗК20. Вміння працювати з даними, володіти інформаційному грамотністю, комунікацією та взаємодією у цифровому суспільстві

СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК5. Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

СК6. Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України.

СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин

Програмні результати навчання:

РН2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

РН 4. Знати та розуміти основи права Європейського

Союзу

РН8. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

РН13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права

РН15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

РН16. Використовувати комп'ютерні програмами, необхідні у правничій діяльності.

РН18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

РН19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

РН20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

РН21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

РН22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

РН23. Застосовувати у професійній діяльності нормативно-правову базу захисту навколишнього середовища, особистості, зокрема прав особи на працю.

1.1. Тематика практичних занять

№	Назва теми	К-сть годин, денна форма	К-сть годин, заочна форма
1	Тема 1. Вступ до ядерного права	2	1
2	Тема 2. Глобальний ядерний порядок	4	1
3	Тема 3. Правові аспекти розвитку мирної ядерної енергетики	2	1
4	Тема 4. Міжнародне співробітництво у сфері ядерного права	4	1
5	Тема 5. Ядерна безпека	4	2
6	Тема 6. Відповідальність за ядерну шкоду	4	2
	Всього	20	8

2.3. Контрольні заходи та засоби діагностики

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- оцінювання роботи студента на лекціях;
- опитування на практичних заняттях;
- опрацювання завдань для самостійної роботи;
- написання модульних контролів.

2.4. Критерії та шкала оцінювання

Для досягнення цілей та завдань курсу здобувачам потрібно вчасно виконати завдання зі складання та

оформлення документів, вчасно здати модульні контролі знань.

Викладач проводить оцінювання індивідуальних завдань студентів шляхом усного опитування та письмових завдань.

Також, студент під наглядом викладача самостійно оцінює свою роботу.

За вчасне та якісне виконання завдань, студент отримує такі обов'язкові бали:

50 балів за усні та письмові завдання (по 5 балів за кожную практичну);

10 балів за індивідуально-дослідне завдання;

20 балів – модуль 1;

20 балів – модуль 2.

Усього 100 балів.

Здобувачі можуть отримати додаткові бали за: виконання рефератів, есе дослідницького характеру за темою курсу. Тему можуть дослідницької роботи вибрати самостійно за погодженням із викладачем. Додаткові бали здобувачам також можуть бути зараховані за конкретні пропозиції з удосконалення змісту навчальної дисципліни.

Модульний контроль проходить у формі тестування. У тесті 30 запитань різної складності: рівень 1 – 26 запитань по 0,5 бали (13 балів), рівень 2 – 3 запитання по 1 бали (3 бали), рівень 3 – 1 запитання по 4 бали (4 бали). Усього – 20 балів.

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ 1. ЯДЕРНА ЕНЕРГІЯ ТА ГЛОБАЛЬНИЙ ЯДЕРНИЙ ПОРЯДОК

Тема 1. Вступ до ядерного права

1. Ядерне право: предмет, об'єкт, принципи.
2. Історичний розвиток ядерного права.
3. Міжнародні та національні акти в ядерній енергетиці (Договір про нерозповсюдження ядерної зброї, Конвенція про фізичний захист ядерного матеріалу, Конвенція про відповідність за ядерні збитки, Договір про всеосяжну заборону ядерних випробувань, стандарти МАГАТЕ).
4. Сучасний стан розвитку ядерної енергетики у світі та її правового регулювання.
5. Особливості національного регулювання ядерної енергетики в Україні.

Завдання до теми:

1. Ядерне право та його предмет.
2. Основні принципи ядерного права.
3. Етапи розвитку ядерного права.
4. Особливості становлення ядерного права у світі.
5. Джерела ядерного права.

6. Сучасний стан розвитку ядерної енергетики у світі.

7. Сучасні виклики правового регулювання ядерної енергетики.

8. Особливості правового регулювання ядерної енергетики в Україні.

9. Актуальні проблеми правового регулювання ядерної енергетики в Україні.

Тема 2. Глобальний ядерний порядок

1. Правові аспекти регулювання розвитку і використання ядерних технологій у світі.

2. Глобальний ядерний порядок: ядерне стримування, контроль над озброєннями, нерозповсюдження та роззброєння.

3. Ядерні держави.

4. Міжнародний режим нерозповсюдження ядерної зброї та роззброєння: принципи, правила та практика, що регулюють ядерну зброю.

5. Глобальна архітектура зниження ядерних ризиків і запобігання розповсюдженню ядерної зброї.

Завдання до теми:

1. Міжнародні договори, що регулюють розвиток і використання ядерних технологій.

2. Роль міжнародних організацій у правовому регулюванні ядерних технологій.

3. Надайте оцінку правовому регулюванню ядерних технологій в одній із країн світу на вибір.

4. Концепція ядерного стимулювання та її вплив на міжнародну безпеку.

5. Механізм контролю над ядерним озброєнням.

6. Ядерні держави світу.

7. Ризики ядерних конфліктів між ядерними державами.

8. Міжнародний режим нерозповсюдження ядерної зброї: принципи, правила та практика, що регулюють ядерну зброю.

9. Міжнародний режим роззброєння: принципи, правила та практика, що регулюють ядерну зброю.

10. Окресліть основні елементи глобальної архітектури зниження ядерних ризиків.

Тема 3. Правові аспекти розвитку митної ядерної енергетики

1. Ядерна енергетика та сталий розвиток: екологічна, соціальна, економічна складові.

2. Ядерна енергетика в сталому енергетичному переході.

3. Ядерна медицина.

4. Ядерна енергетика в сільському господарстві.

5. Ліцензування ядерних технологій.

Завдання до теми:

1. Проаналізуйте екологічні переваги та недоліки ядерної енергетики порівняно з іншими видами енергії.
2. Визначте переваги та ризики розвитку ядерної енергетики в Україні.
3. Проаналізуйте роль ядерної енергетики у сталому енергетичному переході.
4. Ядерна медицина та її основні напрями використання.
5. Ядерна енергетика в сільському господарстві.
6. Порядок ліцензування ядерних технологій в Україні.

Тема 4. Міжнародне співробітництво у сфері ядерного права.

1. Діяльність міжнародних організацій у сфері регулювання ядерної енергетики.
2. Роль ООН у забезпеченні ядерної безпеки. Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ).
3. Агентство з ядерної енергії як частина Організації економічного співробітництва та розвитку.
4. Міжнародна асоціація ядерних регуляторів.
5. Група ядерних постачальників.
6. Організація договору про всеосяжну заборону ядерних випробувань.

7. Європейське співтовариство з атомної енергії (Євроатом).

8. Міжнародне співробітництво України у сфері ядерного права.

9. Проблеми глобального співробітництва в ядерної енергетики.

Завдання до теми:

1. Діяльність міжнародних організацій у сфері регулювання ядерної енергетики.

2. Роль ООН у забезпеченні ядерної безпеки. Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ).

3. Агентство з ядерної енергії як частина Організації економічного співробітництва та розвитку.

4. Міжнародна асоціація ядерних регуляторів.

5. Група ядерних постачальників.

6. Організація договору про всеосяжну заборону ядерних випробувань.

7. Європейське співтовариство з атомної енергії (Євроатом).

8. Міжнародне співробітництво України у сфері ядерного права.

9. Проблеми глобального співробітництва в ядерної енергетики.

МОДУЛЬ 2.

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЯДЕРНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Тема 5. Ядерна безпека

1. Поняття ядерна безпека.
2. Роль МАГАТЕ у встановленні стандартів ядерної безпеки.
3. Міжнародні стандарти забезпечення ядерної безпеки.
4. Фізичний захист ядерних матеріалів.
5. Відповідальність ядерних операторів.
6. Правове регулювання зберігання та утилізації ядерних відходів.
7. Управління ядерними відходами.
8. Екологічні аспекти ядерної безпеки.
9. Правові аспекти запровадження технологічних інновацій для підвищення ядерної безпеки.

Завдання до теми:

1. Розкрийте поняття ядерної безпеки. Які основні складові цього поняття?
2. Роль МАГАТЕ у встановленні міжнародних стандартів ядерної безпеки.
3. Міжнародні стандарти забезпечення ядерної безпеки.
4. Фізичний захист ядерних матеріалів.
5. Відповідальність ядерних операторів.

6. Правове регулювання зберігання та утилізації ядерних відходів на національному та міжнародному рівнях.

7. Управління ядерними відходами.

8. Екологічні аспекти ядерної безпеки.

9. Правові аспекти запровадження технологічних інновацій для підвищення ядерної безпеки.

Тема 6. Відповідальність за ядерну шкоду

1. Міжнародний режим ядерної відповідальності.

2. Принципи ядерної відповідальності: відповідальність оператора АЕС, виключна відповідальність оператора ядерної установки, компенсація без дискримінації за національністю, місцем проживання, обов'язкове фінансове покриття відповідальності оператора, виключна підсудність, обмеження відповідальності в розмірі і в часі.

3. Конвенція про додаткову компенсацію за ядерну шкоду 1997 року.

4. Віденська конвенція МАГАТЕ про цивільну відповідальність за ядерну шкоду 1963 року.

5. Паризька конвенція ОЕСР про відповідальність третіх осіб у галузі ядерної енергетики 1960 року.

6. Спільний протокол про застосування Віденської конвенції та Паризької конвенції від 1988 року.

Завдання до теми:

1. Міжнародний режим ядерної відповідальності.

2. Міжнародні угоди, що регулюють питання відповідальності за ядерні інциденти.

3. Основні принципи ядерної відповідальності.

4. Ознайомтеся з Конвенцією про додаткову компенсацію за ядерну шкоду 1997 року. Які ключові положення цього документа, і яку роль вона відіграє в міжнародному правовому режимі відповідальності?

5. Ознайомтеся з Віденською конвенцією МАГАТЕ про цивільну відповідальність за ядерну шкоду 1963 року. Які зобов'язання вона накладає на держави-учасниці?

6. Проаналізуйте Паризьку конвенцію ОЕСР про відповідальність третіх осіб у галузі ядерної енергетики 1960 року. Які відмінності між цією конвенцією та Віденською конвенцією?

7. Ознайомтеся зі Спільним протоколом 1988 року про застосування Віденської та Паризької конвенцій. Які проблеми вирішує цей протокол, і як він сприяє гармонізації міжнародного ядерного права?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ІДЗ:

Сьогодні у світі існує багато міжнародних стандартів ядерної безпеки, розроблених Міжнародним агентством з атомної енергії (МАГАТЕ). Виберіть один із стандартів МАГАТЕ та детально розкрийте його суть, підготувавши презентацію Power Point. У своїй роботі врахуйте такі аспекти: мета та основні положення обраного стандарту; важливість цього стандарту; які ризики цей стандарт покликаний мінімізувати або усунути?

Рекомендована література

Основна література:

1. Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty (CTBT) from 10 September 1996. URL: https://www.ctbto.org/sites/default/files/2023-10/2022_treaty_booklet_E.pdf
2. Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty (CTBT) from 10 September 1996. URL: https://www.ctbto.org/sites/default/files/2023-10/2022_treaty_booklet_E.pdf
3. Consolidated version of the Treaty establishing the European Atomic Energy Community. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012A/TXT>
4. Consolidated version of the Treaty establishing the European Atomic Energy Community. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012A/TXT>
5. Convention on Supplementary Compensation for Nuclear Damage from 12 September 1997. URL: <https://www.iaea.org/topics/nuclear-liability-conventions/convention-supplementary-compensation-nuclear-damage>
6. Convention on the Physical Protection of Nuclear Material from 1979. URL: <https://www.iaea.org/sites/default/files/infcirc274r1.pdf>
7. IAEA 1996. INSAG-10 – Defence in Depth in Nuclear Safety. https://www-pub.iaea.org/mtcd/publications/pdf/pub1013e_web.pdf

8. IAEA 1999. INSAG-12 – Basic safety principles for nuclear power plants: 75-INSAG-3 rev. 1. https://www-pub.iaea.org/MTCD/Publications/PDF/P082_scr.pdf
9. IAEA 2015. GSR Part 7 - Preparedness and Response for a Nuclear or Radiological Emergency: General Safety Requirements. HRL:<https://www.iaea.org/publications/10905/preparedness-and-response-for-a-nuclear-or-radiological-emergency>
10. IAEA 2022. SSG70 – Operational Limits and Conditions and Operating Procedures for Nuclear Power Plants: Specific Safety Guide. HRL:<https://www.iaea.org/publications/14901/operational-limits-and-conditions-and-operating-procedures-for-nuclear-power-plants>
11. IAEA 2022. SSG73 – Core Management and Fuel Handling for Nuclear Power Plants: Specific Safety Guide. HRL:<https://www.iaea.org/publications/14904/core-management-and-fuel-handling-for-nuclear-power-plants>
12. IAEA standards. URL: <https://www.iaea.org/resources/safety-standards>
13. Joint Protocol relating to the Application of the Vienna Convention and Paris Convention from 1988. URL: https://www.oecd-nea.org/jcms/pl_20346/joint-protocol-relating-to-the-application-of-the-vienna-convention-and-paris-convention
14. Protocols Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949. URL: www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/icrc_002_0321.pdf
15. Resolution General Conference IAEA GC(55)/RES/9, September 2011, 22. Measures to strengthen international cooperation in nuclear, radiation, transport and

waste safety URL:
https://www.iaea.org/sites/default/files/gc/gc55res-9_en.pdf

16. Resolution General Conference IAEA GC(56)/RES/9., September 2012, 20. Measures to strengthen international cooperation in nuclear, radiation, transport and waste safety. URL:
https://www.iaea.org/sites/default/files/gc/gc56res-9_en.pdf

17. Resolution General Conference IAEA GC(59)/RES/9 of September 2015, 17. Measures to strengthen international cooperation in nuclear, radiation, transport and waste safety. URL:
https://www.iaea.org/sites/default/files/gc/gc59resdec-2015_en.pdf

18. Resolution General Conference IAEA GC(66)/RES/6 of September 2022, 30. Nuclear and radiation safety. URL: <https://www.iaea.org/sites/default/files/gc/gc66-res6.pdf>

19. The Convention on Nuclear Safety (CNS). URL: <https://www.iaea.org/topics/nuclear-safety-conventions/convention-nuclear-safety> United Nations, 1994b. Participants of the Convention on Nuclear Safety (CNS). <https://treaties.un.org/pages/showDetails.aspx?objid=08000002800a52b4> [Accessed: 2022-04-28].

20. The Statute of the IAEA from 1956. URL: <https://www.iaea.org/sites/default/files/statute.pdf>

21. Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons from July 1 1968. <https://treaties.unoda.org/t/npt>

22. Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage from 21 May 1963. URL: <https://www.iaea.org/topics/nuclear-liability-conventions/vienna-convention-on-civil-liability-for-nuclear-damage>

23. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 08 лютого 1995 року № 39/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39/95-%D0%B2%D1%80#Text>

24. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 08 лютого 1995 року № 39/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39/95-%D0%B2%D1%80#Text>

25. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2050 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2023 року № 373-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2023-%D1%80#n6>

26. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2050 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2023 року № 373-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2023-%D1%80#n6>

27. Угода про співробітництво між Кабінетом Міністрів України та Європейським співтовариством з атомної енергії в галузі ядерної безпеки від 23.07.1999. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_151#Text

Допоміжна література:

1. Handbook on Nuclear law. URL: https://www-pub.iaea.org/MTCD/Publications/PDF/Pub1160_web.pdf

2. International Nuclear Law: History, Evolution and Outlook. URL: <https://doi.org/10.1787/9789264106888-en>

3. Nuclear law. Global debate. URL: <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/52422>

4. Principles and Practice of International Nuclear
Law, URL: https://www.oecd-nea.org/jcms/pl_65159/principles-and-practice-of-international-nuclear-law